

sklenil je visoki deželni zbor v zadnjem zasedanju, da se ima oprava prisilne delavnice brigati za to, da nabere po tujih kronovinah prisiljencev, da se napolnijo vsi prostori ter da sme v namen, da ne bode dela primanjkovalo, cene dela tako daleč znižati, da se le pokrijejo upravni stroški.

Ta sklep vis. deželnega zbora, ki nam razliko med nazori vis. c. kr. vlade najjasnejše predloči, ne jemlje najmanjšega ozira na obstanek in potrebe domačih davkoplačujočih rokodelcev, katerim vsled visocih davkov in deželnih doklad, vnovič podražene stanarine in visocih opravičnih stroškov gotovo ni mogoče za iste cene delati, kakoršne odmerja režija prisilne delavnice.

Nasledki te neprimerne konkurence so pa za tukajšnje rokodelce tem hujši, ker se še dva zavoda: c. k. kaznilnica na Gradu in pa kazenski zapor deželne sodnije v Ljubljani, čeravno na nekoliko manj kvarljivi način, vendar v veliki meri pečata z obrtniškim delom.

Čeravno so v naše začudenje izkazi, koliko in kakošnega dela se na tukajšnjih kaznilnicah na leto opravi, nikdar ne objavijo, vendar ne mislimo pretirati s trditvijo, da se po imenovanih zavodih v Ljubljani peča najmanj 500—600 oseb s takim delom, ki se odtegne tukajšnjim rokodelcem.

Dokler rokodelci po novošegni kupčiji z narejenim blagom, katero se v vseh strokah nahaja po kupčijskih prodajalnicah iz tujih tovarn, v katerih se za „gladno mezdo“ dela, niso oškodovani bili, in dokler se je izvrševanje rokodelskega dela po enacih zavodih v mnogo primitivnej meri kakor sedaj, z najboljšimi stroji in orodjem, godilo, niso bili nasledki tolikanj občutljivi, kakor sedaj.

Ker so poleg tega pridobninske razmere dan za dnem slabeje, ker posebno konsumenti nižjih krogov zgubivajo zmožnost kupovanja, ni se čuditi, da se potreščine naročujejo tam, kjer se zámore za neznatne cene na zasobne stroške davkoplačevalcev izdelovati.

Znano nam je sicer, da ima uprava prisilne delavnice in deželna blagajna financijelno korist s tem, da pospešuje razvoj in razširjenje prisilne delavnice, da ima o nekih strokih celo zalogo narejenega blaga, da dela na up, da z eno besedo uporablja vse običajne sredstva proste obrtnije; a prepričani smo tudi, da se more ta vsem narodno-gospodarskim načelom nasprotujoči in nenaravni pritisk na vrednost ali cene prostega dela obrniti v škodo dežele, posebno pa v propad glavnega mesta, kojemu nastane tim več škode, kolikor več se obrtnega dela v prisilni delavnici izvrši.

Ker se vsled postave od 24. maja 1885. l. tikajoče se prosjakov in delomrznih oseb zaukazuje osnova novih prisilnih delavnic, in naša dežela uže sedaj tujim prisiljencem delo oskrbuje, bojimo se po pravici, da se bode tudi za nove delavnice delo tam jemalo, ker se najlože dobi, namreč rokodelcem; zdi se nam ravno sedaj umestni čas, da opozorimo visoki deželni zbor na resnico, da se bode število prisiljencev tem bolj množilo, kolikor več bode prisilnih delavnic, ker bodejo te slednje edini zavod, v katerem bode pohajkajoči pomočnik dela dobil.

Pojasnujoč to za obstanek rokodelstva in meščanstva važno vprašanje dovoljujemo si opomin, da je skrajni čas, da se ta zadeva reši ter začne pretresavati vprašanje, s čim se bode pečalo čedalje bolj rastajoče število prisiljencev, ne da bi se z njimi uničevala pošena obrtnija.

Nadejamo se, da bode visoki deželni zbor nujnost in istinitost te naše izjave dobrohotno pripoznal, ter sklenemo z utemeljeno prošnjo:

Visoki deželni zbor kranjski blagovoli naj zaradi nujnosti sprejem obrtnega dela v deželni prisilni delavnici takoj omejiti, posebno pa naj se odpravi način izdelovanja za upravne stroške.

Prej ko mogoče skliče naj se pa enketa, h kateri naj se povabijo tukajšnji rokodelci in zemljiščni posestniki v posvetovanje, s čim naj se bodo pečali prisiljenci, da ne bodo vsi zli nasledki taci zavodov ostajali le na ramenah poštenih rokodelcev.

Usojamo si pa uže sedaj izreči svoje mnenje, da bi bilo intenzivno pečanje prisiljencev s poljedelstvom mnogo bolj v občno korist, gotovo pa toliko, kakor je pečanje z rokodelstvom v občno škodo.

Ljubljana 8. decembra 1885.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

18.

Vrtovi perzijanski, babilonski, semitski in egipetski.

V onem kotu Azije, od koder se je razlila kultura v Evropo, bili so umetni vrtovi od najstarejih časov na glasu, ter so pozneje postali uzor, po katerem so v Evropi svoje vrtove urejevali. Perzijanci so bili uže v starem veku veliki ljubitelji vrtov in cvetličja, kakor so še dandanes. Vrtovi perzijanskih kraljev so bili vrejeni tako dovršeno ukusno, da bi bili še dandanes največa lepota vsaki prestolnici. Bili so to pravi „paradiži“, kakor so jih nazivali v staroperzijanskem jeziku. Največa lepota perzijanskih vrtov so bile ciprese, in so jih najpreje sadili okolo tempeljn, v katerih so oboževali božanski ogenj. Perzijanska bajka pripoveduje, da je cipresa prišla iz raja, in da jo je sam Zoroaster vsadil pred vrata nekega tempelja. O kralju Ciru se pripoveduje, da je bil osobit ljubitelj vrtnarstva. Iz daljnih krajev širne svoje države dal si je nanositi uresnih rastlin, da jih na svojih vrtovih izgojuje in njejuje. Pri Sardih si je uredil vrt s prekrasnimi drevoredi, kateremu so se tudi Grki čudili. Na vrtu, ki si ga je uredil Tisaferu, namestnik lidijski, bilo je senčnih gajev, ličnih vodomotov in zelenih hladnikov. Tudi pozneje bajke in pripovedke perzijanske spričujejo, da Perzijancem ni nikdar pošla ljubezen do umetnih vrtov.

Kdo še ni čital ali slišal o visečih vrtovih kraljice Semiramide v Babilonu! Vrtove te so popisali Diodor, Strabon in Curtij. Na ogromnih zidanih stebrih so sloveli ogromni obloki, prirejani v umetne ravnice. Z nadstropja v nadstropje so držale stopnice. Te oblokvine so bile nasute tako na debelo s prstjo, da se je moglo tudi največe drevje ukoreniniti. V vrhovnem nadstropju je bil vodnjak, ki so ga napajali s smrki iz Evfrata. Viseče te vrtove so postavili starodavniki med sedmera čuda. Od teh vrtov se vidi dandanes silna groblja ob Evfratu. Neki pisatelji trdijo, da je te vrtove zgradil Nabukadnecar, da ustreže svoji ženi, porojeni Medijanki, ki je bila navajena nježnih brežuljkov in zelenih gajev, česar je pogrešala v ravni okolici babilonski.

V starem veku je bila tudi pri Semitih globoko ukoreninjena ljubezen do cvetličja. Oni ozki rob zemlje ob sredozemnem morju, na katerem so stanovali Feničani, bil je en sam vrt, in po njem je stalo premnogo letnih dvorcev, ki so bili lastnina feniških trgovcev. Zato veli prerok Ecehija o feniškem narodu: „Bil si v Edenu, vrtu božjem“. Feničani so potovali daleč po svetu, in so z vseh krajev nanegli najžlahnejega sad-

nega drevja in najkrasnejših cvetlic. Trgovinski narod ne živi po ravnem polju in po gozdéh, ne poznaže dražesti selskega življenja, zato si pa to nadomestuje z umetnimi vrtovi, ki jih napravlja okolo domovja. Zato nahajamo, da so vsi trgovinski narodi bili od nekdanj veliki ljubitelji vrtov in cvetličja.

Za Feničani niso zaostajali čisto nič Izraelci v izgojevanju umetnih vrtov. Sveto pismo nam je najboljša priča, koliki ljubitelji cvetličja in vrtov so bili starodavni Izraelci. O Abrahamu se pripoveduje, da je pri Brsabi zasadil mal gaj tamarišk (grebenščikov). V knjigi Pridigarjevi se omenjajo vrtovi in sadovnjaki, in v Salamonovih slavospevih slavé se na več mestih vrtovi in uresne rastline. Ako se ozremo na vse one rastline, ki so rastle po Salamonovih vrtovih, moramo priznati, da jih je bilo več kot po vrtovih rimskih in grških. Rastle so margarane ali granatova jabolka, orehi, smokve in jabolka, palme in vinski trs, ciper, narda in mira, lilije in narcise, cimetniak, žefran, aloja in druge rastline. Za kolikor se dandanes vé, imel je Salamon svoje vrtove na dveh krajih. Eni vrtovi so bili južno od Betlehema pri ribnjakih Salamonovih, drugi so bili blizu Jeruzalema. Sam Plinij pripoveduje, da so še ob njegovem času bili v Siriji najkrasnejši vrtovi na svetu. Na koliko so ljubili Izraelci cvetličje, spričujejo njihove prastare umetnine. Zidovi in stebrovi v Salamonovem tempelju bili so okrašeni z naslikanimi palmami, lilijami in drugim ponarejenim rastlinjem.

Kako je vrtnarstvo bilo v Egiptu razvito, kažejo nam slike, ki so se ohranile v prastarih egipetskih stavbah. Enaka taka slika kaže nam četerovoglat vrt ob Nilu. Tri strani tega vrta so bile z lesom ograjene. Od visokih vrat je bila izpeljana na vse štiri strani široka pot, zasenčena s palmami. Po sredi vrta se je vlekel hladnik, previt z vinsko trto, in na vseh štirih krajih so umetna jezerca, po katerih so plavale vodne tice. Okolo jezerc se je košatilo razno uresno drevje in cvetlice, in v zadnjem vrta je stal prekrasen „kiosk“. Za Faraone vemo, da so s svojih vojn donašali uresno drevje iz tujih krajev, in so ga izgojevali v kablicah, kakor dandanes pri nas delamo z limonami.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor kranjski bode moral po vsem, kar se čuje, sklenjen biti v prihodnjem tednu. Dela ga pa še čaka mnogo in važnega. Finančni, gospodarski in upravni odsek delajo razun ur javnih sej dopoldne in popoldne skoraj nepretrgoma. — Finančnega odseka čaka še dokončna rešitev proračuna deželnega zaklada, kateri se pa ne more skleniti, dokler niso rešena vsa pomenljivejša denarna vprašanja. Tudi pri proračunu zemljišno-odveznega zaklada storjen je bil dokončni sklep še le včeraj. Upravni odsek peča se uže v dolgi vrsti sej samo z novim statutom za ljubljansko mesto. — Gospodarski odsek tudi rešuje uže v več sejah predlog gosp. poslanca Detele o novi cestni postavi in se bo imel pečati s tem predlogom še nekaj časa, akoravno je, kakor čujemo, načeloma sklenil, sedaj še ne predložiti deželnemu zboru načrta postave, temveč to delo odložiti do prihodnjega zasedanja, vendar pa dati deželnemu odboru vodila za preosnovo cestne postave, vrh tega pa nalog, da v prihodnjem zasedanju predloži tudi načrt postave o uvrstitvi vseh cest v deželi, dalje pa tudi natančni pregled potrebščine in pa zaloge za ceste, ki nastanejo za deželo vsled premenjene postave.

Vrh tega pa ima gospodarski odsek rešiti več imenitnih predmetov, kakor: vprašanje poduka o sadje-reji na ljudskih šolah, osnovo vodne komisije, postavo o vrejenji teka hudournikov pri Kranjski Gori, predlog o spremembi močvirske postave in končno še več manjših predmetov.

Tudi odsek za postavo o razdelitvi pašnikov ima rešiti velevažno postavo, katere rešiti — pa kakor čujemo — čas ne bo več dopustil, ker obširni postavi še ni preskrbljen slovenski tekst.

— **O premeščenju vinorejske šole s Slapa na Dolenjsko** predložil je deželni odbor svoj predlog v minulem tednu in predlog bil je oddan združenemu gospodarskemu in finančnemu odseku. Ta izvolil je v pretresavanju vprašanja petorico, v kateri so gospodje: O. Detela, Faber, vitez Gutmannsthal, dr. Poklukar in Šuklje. Ti gospodje zbrali so si za načelnika dr. Poklukarja. Pododsek imel je svoj prvi razgovor v ponedeljek večer v navzočnosti deželnega inženirja Vičelna in v obče se je pri tem razgovoru pokazalo soglasje petorice s predlogi deželnega odbora, pa razgovori še niso dognani in sklenili ste se pred vsem še dve novi poizvedbi. — Sploh so razmere ugodne za dolenjsko vinorejsko šolo.

— **Imenovanje.** Gospod Franc Trenc, okrajni sodnik v Metliki, imenovan je za namestnika državnega pravdnika v Celji.

— **Državni poslanec, tajni svetovalec Franc grof Coronini** imenovan je za predsednika orientalskega muzeja na Dunaji.

— **V Marijanišči** ponovila se je dne 7. t. m. predstava „Živila Avstrija“, h kateri so bili še posebej povabljeni vsi deželni poslanci. Dvorana v Marijanišči bila je natlačena gledalcev. Predstava zastopnikov različnih dežel avstrijskih v narodnih nošah, katere so predstavljali krepki dečki z Marijanišča, bila je prav lepa in domoljubna, tudi petje in muzikalno spremljanje predstave bilo je s podobami na odru v lepem soglasju. Vso predstavo spremljalo je občinstvo z živahno pohvalo.

— **Snega** padlo je minulo soboto in nedeljo zopet nad čevelj debelo, tako, da je prav dober seninec.

— **Vpokojenje.** Predsednik deželne sodnije celovške gosp. Viktor pl. Vest vpokojen je vsled bolehnosti in izrekla se mu je povodom tega Najvišja zadovoljnost za velikoletno, zvesto in uspešno službovanje.

— **Novi c. k. namestnik dalmatinski baron Cornaro** imenovan je tudi za c. k. tajnega svetovalca.

— **Na mesto umrlega dr. Glaserja** imenovan je za general-prokuratorja vit. Cramer, za general-advokata, na mesto tega pa dvorni svetovalec Schrott.

— **Umirovljen je „začasno“ sekcijski načelnik pl. Pozzi** v naučnem ministerstvu; tako pada mož za možem stara Stremayer-Conradova garda, po kateri Slovenci ne bomo jokali.

— **V XII. seji deželnega zbora kranjskega** dne 11. t. m. obravnaval se je sledeči dnevni red:

1. Branje zapisnika o IX. deželno-zborni seji dne 7. januarja 1886.

2. Naznanila deželno-zbornega predsedstva.

3. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Augusta Jaka, pomočnega uradnika pri c. kr. zemljišno-odvezni deželni komisiji, za podporo ali nagrado.

4. Ustno poročilo finančnega odseka glede nasvetovanega odpisa zaostalih predplačil zemljišno-odveznega zaklada za komisijske in mejostavne stroške pri odvezi služnosti grajščine Poljane (k prilogi 14.).

5. Priloga 48. — Finančnega odseka poročilo zadevajoče končno vravnanje minima priklade na neposredni davek za zemljišno-odvezni zaklad (k prilogi 32.).